

Sisseränne Eestisse 2008–2013

Kristina Kallas, Balti Uuringute Instituudi juhatuse liige

Triin Pohla, Balti Uuringute Instituudi projektide assistent, Tartu Ülikooli võrdleva poliitika magistrant

Viimaseil aastail on sisseränne Eestisse kasvanud, kuid rändesaldo on püsivalt negatiivne. Väljastpoolt Euroopa Liitu tuleb siia rohkem inimesi kui Euroopa Liidu liikmesriikidest.

Tööandjad on viidanud vajadusele soodustada tippspetsialistide sisserännet ja oskustööliste puudusele. Välistudengite ja -teadlaste sisserände soodustamisest on rääkinud ülikoolid ja tippkeskuste uurimiserühmad. Sisserände kohta on antud mitmesuguseid hinnanguid, harvem on esitatud täpset informatsiooni sisserändajate kohta. Artikkel püüab olemasolevate andmete põhjal anda pildi sisserändest Eestisse viimase kuue aasta jooksul.

Eestisse sisserände analüüsimisel tuleb kättesaadavasse statistikasse suhtuda teatava ettevaatlikkusega. Euroopa Liidu kodanike kohta on nende liidusisese vaba liikumise õiguse tõttu raske usaldusväärseid statistilisi andmeid koguda. Seetõttu on Euroopa Liidu kodanike rände analüüsimiseks kasutatud rahvastikuregistri elukoha registreerimise kannete andmeid. See tähendab, et sisserändajaks on loetud need Euroopa Liidu liikmesriigi ning Norra ja Šveitsi kodanikud, kes on aastail 2008–2013 registreerinud oma elukohana aadressi Eestis. Tõenäoliselt on nende hulgas märkimisväärne hulk inimesi, kes on Eestisse tulnud vähem kui aastaks. Kolmandate riikide kodanike uurimiseks on kasutatud politsei- ja piirivalveameti koondatud andmeid aastail 2008–2013 tähtajaliste elamislubade positiivsetest otsustest. Tuleb aga silmas pidada, et tähtajaliste elamislubade positiivsete otsuste arv ei kajasta tegelikku rännet ning seetõttu võib Eestisse elama asunud inimeste hulk olla mõnevõrra väiksem. Näiteks võib andmestikus olla isikuid, kelle suhtes on tehtud positiivne elamisloa väljastamise otsus Eestisse elama asumiseks, kuid isik siia elama ei asunud. Samuti isikuid, kes juba elavad Eestis, kuid on muutnud siinviibimise põhjust ja seetõttu taotlenud teisel alusel uut elamisluba, ning isikuid, kes ei pidanud elamisloa uuendamise tähtajast kinni ja seetõttu taotlesid riigis viibimise jätkamiseks uut elamisluba.

Alates Eesti ühinemisest Euroopa Liiduga on inimesed hakanud rohkem liikuma: aasta-aastalt suureneb arvuliselt nii sisseränne, väljaränne kui ka Eesti kodanike tagasiränne. Analüüsimisel on selgelt näha sisserände sõltuvus Eesti geograafilisest asukohast: viimasel kuuel aastal moodustasid Soome (28% Euroopa Liidu kodanikest) ja Venemaa Föderatsiooni kodanikud (40,5% kolmandate riikide kodanikest) märkimisväärse osa Eestisse sisserändajatest ning suure tõenäosusega see nii ka jätkub.

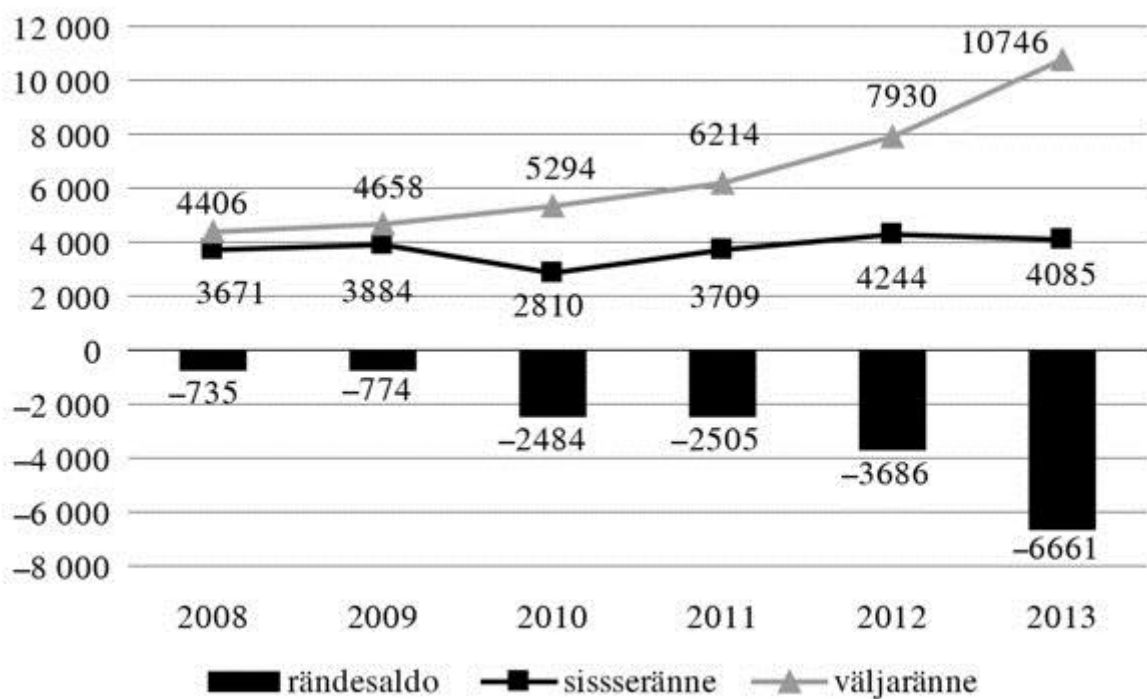
Rändesaldo

Kuigi viimaseil aastail on sisseränne Eestisse kasvanud, on kokkuvõttes rändesaldo Eesti kahjuks, sest väljaränne ületab märgatavalt sisserännet. 2013. aastal oli rändesaldo varasemast kõrgeim, kokkuvõttes –6661 inimest (joonis 1). Maailma majanduse raskeimatel aastatel (2008–2009) sisse- ja väljaränne Eestis lähenesid arvuliselt, sest siseturul oli nõudlus välistööjõu järele vähenenud. Juba 2010. aastal hakkas väljaränne suurenema ning sisserändega võrreldes suureneb jõuliselt. Väljarände hüppelise kasvu põhjuseid viimaseil aastail tuleks uurida põhjalikumalt.

Riigiti vaadeldes on Eesti rändesaldo positiivne ainult Venemaa ja Ukrainaga ning Euroopa Liidu riikidest Lätiga. Sisse- ja väljarännet teiste riikidega võrreldes on Eesti rändesaldo negatiivne ning eriti märkimisväärne Soome, Suurbritannia ja väiksemal määral Saksamaa puhul – tunduvalt rohkem inimesi rändab nendesse riikidesse kui nendest riikidest Eestisse (joonis 2). Eestlaste ränne Suurbritanniasse ja Soome on seletatav kõrgemate töötasude ja sealse parema hoolekandesüsteemiga (Statistikaamet 2012).

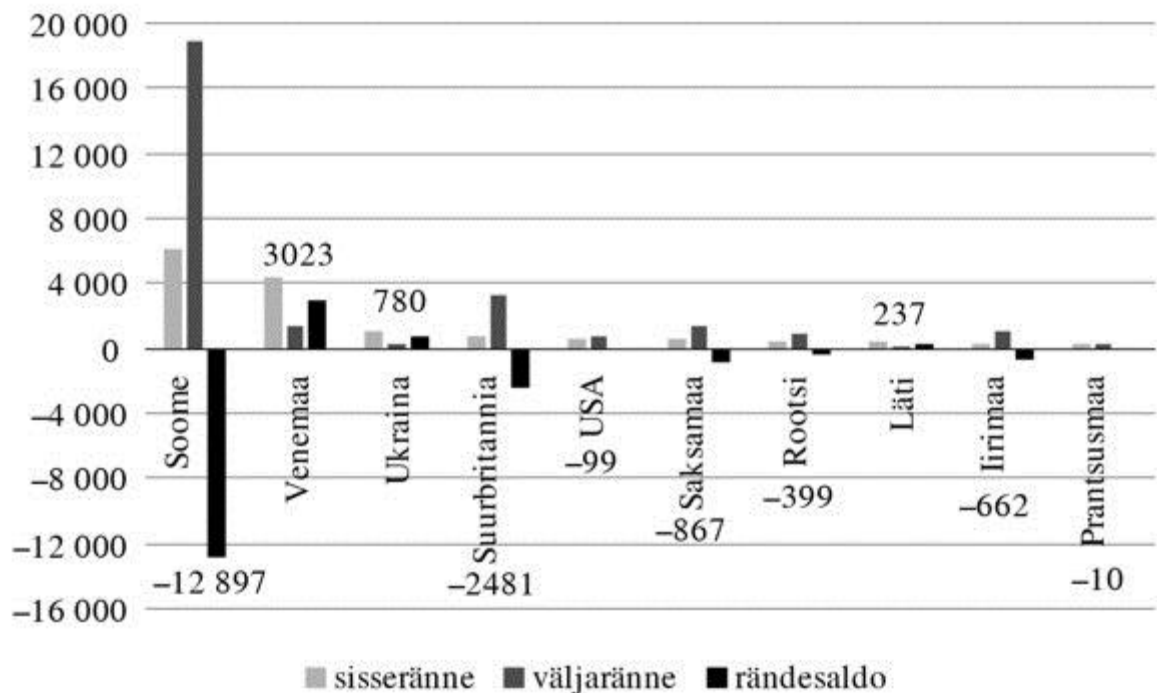
Kuigi väljaränne on äratanud avalikkuses suurt tähelepanu ja tekitanud teravaid poliitilisi debatte, ei vaadelda artiklis Eestist lahkujaid, vaid keskendutakse peamiselt Eestisse tulijate kohta täpsema informatsiooni edastamisele.

Joonis 1. Ränne 2008–2013

ALLIKAS: Statistikaamet.

Joonis 2. Kümme peamist sisserände lähteriiki ja rändesaldo, 2008–2012

ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet.

Euroopa Liidu kodanike sisseränne

Euroopa Liidu kodanike ränne Eestisse on viimaseil aastail võrdlemisi stabiilselt suurenenud, kuid kasv on olnud väike ning suuremat huvi Eestis töötamise või õppimise vastu teiste Euroopa Liidu riikide kodanikud aastate jooksul üles näidanud ei ole. Suurim tõus Euroopa Liidu kodanike sisserändes oli aastal 2013, kui eelmise aastaga võrreldes kasvas Eestis elukoha registreerinud Euroopa Liidu kodanike arv ligikaudu 800 inimese võrra (3375 vs 2577 aastal 2012). Aastail 2008–2013 oma elukoha aadressi Eestisse registreerinud Euroopa Liidu kodanikest moodustasid ligikaudu kolmandiku Soome kodanikud (3839 inimest, 28%) (tabel 1), neile järgnesid Saksamaa (1545 inimest, 11%) ja Läti kodanikud (1487 inimest, 11%).

Soolises võrdluses ei ole Euroopa Liidu kodanike ränne viimaseil aastail muutunud: naiste osakaal moodustab viimase kuue aasta kokkuvõttes ligikaudu ühe kolmandiku (36%) ja mehi on ligikaudu kaks kolmandikku. Veidi üle poole (ligikaudu 56%) Euroopa Liidu kodanike sisserändest moodustavad peamiselt tööealised vanuses 25–64 eluaastat. Olulise vanuserühmana võib eraldi välja tuua 20–24-aastased noored, kes moodustavad omakorda ligi kolmandiku (30%). Need on ajutiselt Eestisse õppima asunud noored Euroopa Liidu kodanikud. Kuni 20-aastaste ja vanemaealiste (üle 65 eluaasta) ränne on palju väiksem, hõlmates kokku ligikaudu 13 protsenti sisserändest. Seejuures on naiste keskmine vanus sisserändajate seas meestega võrreldes veidi madalam: suurima osakaaluga vanuserühm meeste seas on 30–49 ning naiste seas 15–29 eluaastat.

Sisserände sihtkoht ehk paik, kuhu Euroopa Liidu kodanikud oma elukoha registreerisid, on peamiselt tiheda asustusega linnastunud alad Harju, Tartu ja Ida-Viru maakonnas, sinna asus elama vastavalt 62, 17 ja 6 protsenti Euroopa Liidu kodanikest. Linnapiirkonda elama asumise populaarsus on suuresti selgitatav rände peamise põhjusega – siia tullakse kas tööle või õppima.

Tabel 1. Euroopa Liidu kodanike sisseränne kodakondsuse järgi. Kümme esimest riiki, 2008–2013

	Riik	Kokku	%
1	Soome	3839	28
2	Saksamaa	1545	11
3	Läti	1487	11
4	Itaalia	751	5
5	Prantsusmaa	714	5
6	Rootsi	631	5
7	Leedu	634	5
8	Suurbritannia	576	4
9	Poola	560	4
10	Hispaania	486	4

ALLIKAS: Rahvastikuregister.

Sisseränne väljastpoolt Euroopa Liitu

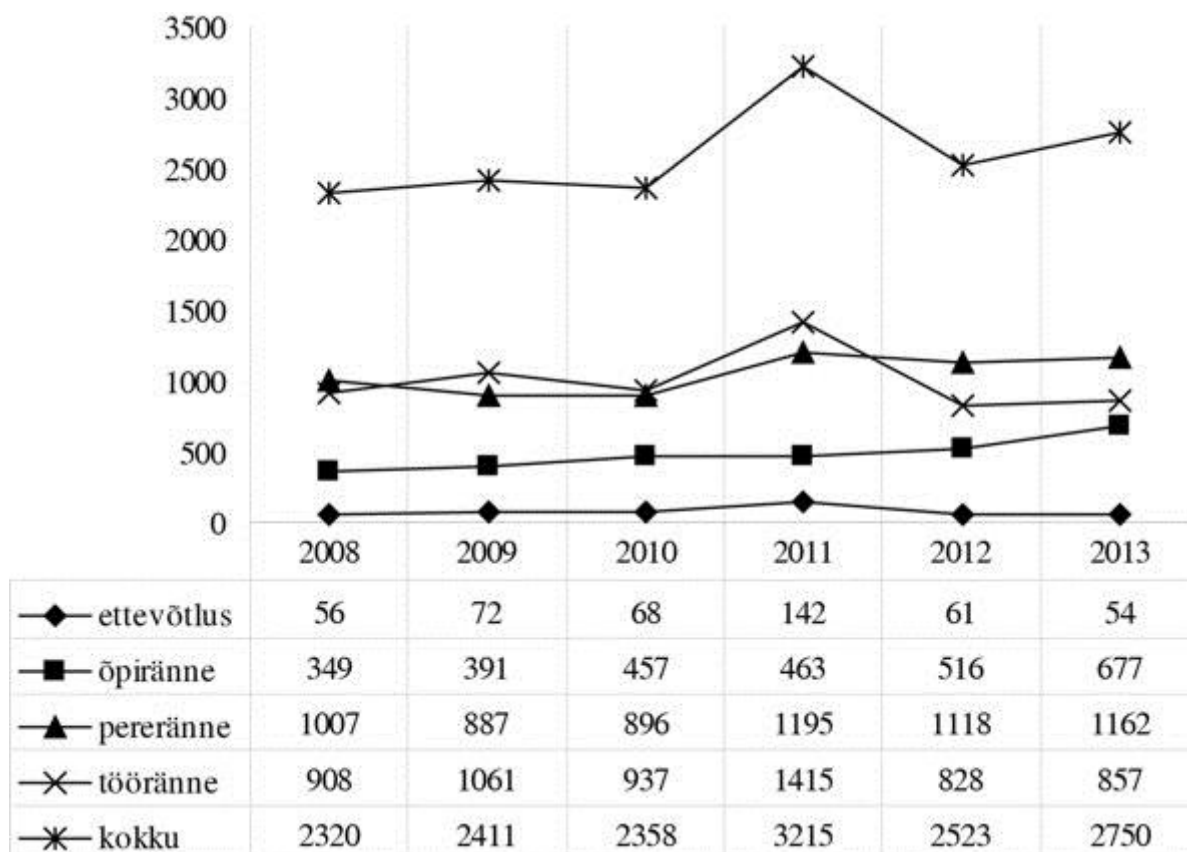
Kolmandate riikide kodanike sisserännet piiravatest regulatsioonidest hoolimata tuli viimase kuue aasta jooksul väljastpoolt Euroopa Liitu Eestisse rohkem inimesi kui Euroopa Liidu liikmesriikidest. Mõistes sisserändepiirangute negatiivset mõju Eesti majanduse konkurentsivõimele, on 2013. aastast alates välismaalaste seaduse esimese muudatusteringiga lihtsamaks tehtud kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide tööleasumine Eestisse. Kuidas seadusemuutus mõjutab kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide sisserännet, on veel vara öelda.

Kolmandate riikide kodanikke saabub Eestisse enim Venemaalt (2008–2013 kokku 6315 inimest; 40,5%) ja Ukrainast (3698 inimest; 23,7%) (tabel 2). Nende riikide kodanikud moodustavad väljastpoolt Euroopa Liitu tulijatest ligikaudu kaks kolmandikku. Neile järgnevad USA (6,2%), Hiina (4%) ja Türgi (3,1%) kodanikud.

Kolmandate riikide kodanike sisseränne Eestisse on olnud võrdlemisi stabiilne ja viimaseil aastail veidi suurenenud (joonis 3). Silma paistab 2011. aasta, kui hüppeliselt suurenes positiivsete otsuste arv elamislubade väljastamiseks. Järsk tõus ja sellele järgnenud kiire

langus on eriti ilmne just ettevõtlusega seotud positiivsete otsuste puhul, seetõttu on alust arvata, et tõusu ja languse põhjused peituvad suuresti 2011. aasta lõpus avalikuks tulnud elamislubade väärkasutamises (Postimees 2012).

Joonis 3. Positiivsed otsused kolmandate riikide kodanikele tähtajaliste elamislubade väljastamiseks kategooriate kaupa, 2008–2013

ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet.

Eestisse tullakse pere juurde elama või tööle: Venemaalt peamiselt perega taasühinemise tõttu, Ukraina ja USA kodanike seas on ülekaalukalt Eestisse tööle asujaid. Sisserännanud Hiina kodanike seas on märkimisväärselt nii õppureid kui ka töötajaid, kuid perega ühinejaid ja ettevõtjaid minimaalselt (tabel 3).

Kolmandate riikide kodanike seas on soolises ja vanuselises võrdluses Euroopa Liidu kodanikega sarnased trendid: meeste osakaal sisserännanute seas ületab märkimisväärselt naiste oma (vastavalt 60% ja 40%) ning sisserännanud naiste keskmine vanus on meestega võrreldes madalam.

Tabel 2. Kolmandate riikide kodanike sisseränne kodakondsuse ja tähtajaliste elamislubade positiivsete otsuste kategooriate järgi. Kümme esimest riiki, 2008–2013

	Riik	Tööränne	Ettevõtlus	Õpiränne	Pereränne	Kokku	%
1	Venemaa	1561	366	506	3882	6315	40,5
2	Ukraina	2613	50	183	853	3698	23,7
3	USA	493	5	238	242	978	6,2
4	Hiina	261	0	322	45	628	4
5	Türgi	49	0	377	68	494	3,1
6	Valgevene	162	11	56	243	472	3
7	Gruusia	101	0	243	86	430	2,7
8	India	122	2	71	61	256	1,6
9	Iisrael	72	2	6	86	166	1
10	Armeenia	33	0	26	82	141	0,9

ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet.

Tabel 3. Kümme esimest riiki kodakondsuse ja väljastatud elamislubade järgi, 2008–2013.

	Rahvus	Töö	Ettevõtlus	Õpingud	Perede taasühinemine	Kokku	%
1	Venemaa	1561	366	506	3882	6,315	40,5
2	Ukraina	2613	50	183	854	3,699	23,7
3	USA	493	5	238	242	978	6,2
4	Hiina	261	0	322	45	628	4,0
5	Türgi	49	0	377	68	494	3,1
6	Valgevene	162	11	56	243	472	3,0
7	Gruusia	101	0	243	86	430	2,7
8	India	122	2	71	61	256	1,6
9	Iisrael	72	2	6	86	166	1,0
10	Armeenia	33	0	26	82	141	0,9

ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet.

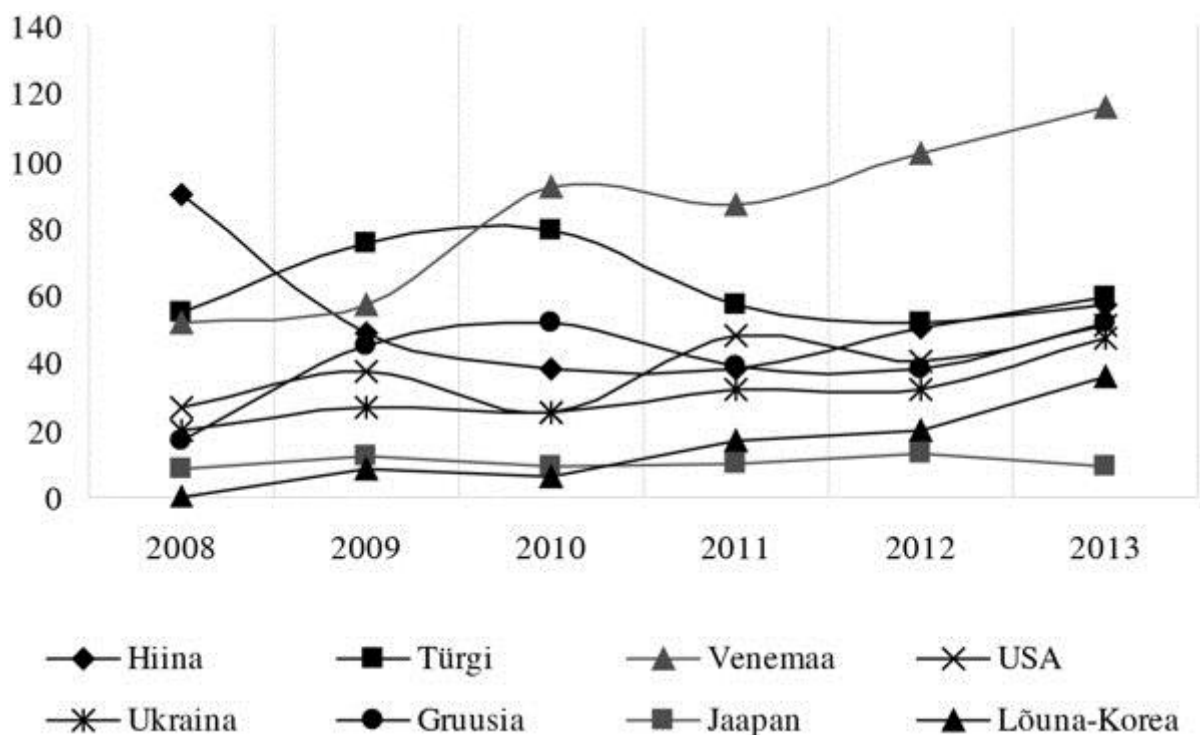
Õpi- ja tööränne

Õpiränne

Õpirände puhul on politsei- ja piirivalveameti elamislubade statistikale (PPA) lisaks kasutatud Eesti Hariduse Infosüsteemi (EHIS) andmeid. Eesti kõrgharidusstrateegias aastateks 2006–2015 on üheks eesmärkide täitmise indikaatoriks seatud Eestis täisajaga õppivate välisüliõpilaste arvu suurenemine 2015. aastaks vähemalt 2000 välistudengini (Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006–2015 heakskiitmine, 2006). Eesti Hariduse Infosüsteemi andmete kohaselt on eesmärk täidetud: 2013/2014. õppeaastal õpib Eesti kõrgkoolides kokku üle 3500 välistudengi, sealhulgas 2230 tasemeõppes ning üle 1200 Erasmuse vahetustudengi (Ranne, Lugus 2014).

Euroopa Liidu kodanikest tasemeõppesse saabujate arvukus on aastail 2008–2013 stabiilselt suurenenud ning peamised riigid, kust tudengid Eesti kõrgkoolide tasemeõppesse õppima asusid, on Soome (1375 välistudengit), Läti (170), Saksamaa (57), Leedu (50) ja Suurbritannia (30) (Ranne, Lugus 2014). Stabiilselt on kasvanud ka kolmandate riikide kodanikest välistudengite arv: kui aastal 2008 tegi politsei- ja piirivalveamet 349 positiivset otsust tähtajalise elamisloa väljastamiseks õppimise eesmärgil, siis aasta-aastalt kasvades jõudis 2013. aastal õppimiseks väljastatud tähtajaliste elamislubade positiivsete otsuste arv juba 679-ni. Kuigi välistudengite sissekäes võib riigiti täheldada erinevaid trende, suurenes 2013. aastal välistudengite arv kõigist rändearvult suurimatest lähteriikidest (joonis 4), välja arvatud Jaapanist.

Joonis 4. Positiivsete otsuste arv kolmandate riikide kodanikele elamislubade väljastamiseks õppimise eesmärgil, kodakondsuse alusel, 2008–2013

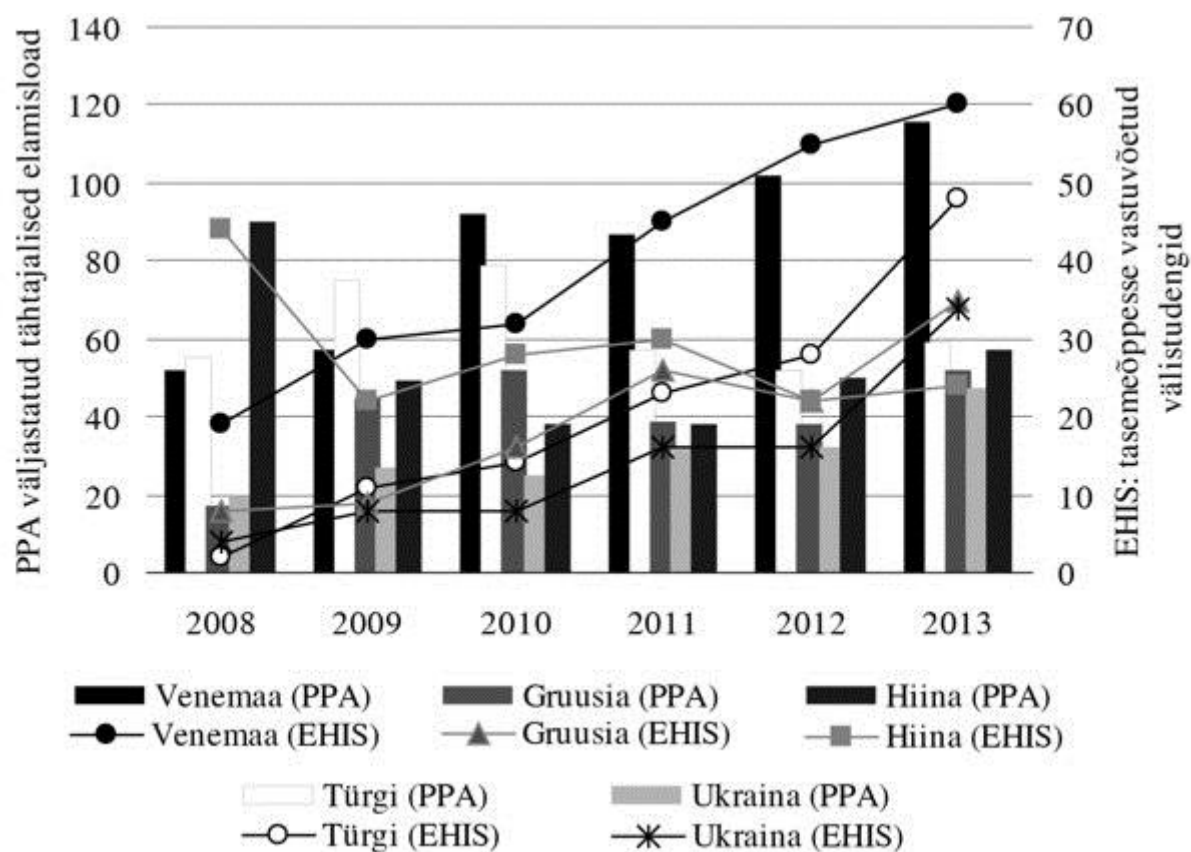
ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet.

Eesti Hariduse Infosüsteemi ning politsei- ja piirivalveameti andmete võrdlus (joonis 5) näitab, et Eesti kõrgkoolide tasemeõppesse asub õppima keskmiselt ligikaudu pool kolmandate riikide kodanikest, kelle kohta on vastaval aastal langetatud positiivne otsus elamisloa väljastamiseks õppimise tarbeks. Siiski tuleb arvestada asjaoluga, et aeg positiivse otsuse kohta elamisloa väljastamiseks ja õppima asumise aeg ei pruugi langeda ühele ja samale aastale, seetõttu ei ole andmed üks ühele kõrvutatavad. Näiteks tegi politsei- ja piirivalveamet aastail 2008–2013 Venemaa kodanikele tähtajalise elamisloa õppimiseks 506 positiivset otsust, Eesti Hariduse Infosüsteemi andmeil asus samal perioodil Eesti kõrgkoolidesse tasemeõppesse õppima 241 välistudengit, kelle saatjariigiks oli märgitud Venemaa. Türgist ja Gruusiast pärit õppuritest vastavalt 377 (politsei- ja piirivalveamet) ja 126 (EHIS) ning 243 (politsei- ja piirivalveamet) ja 116 (EHIS). Seejuures selgub ka riike võrreldes, et ehkki positiivsete otsuste arv tähtajaliste elamislubade väljastamiseks õppimise eesmärgil aastate jooksul suuresti varieerub, on tasemeõppesse õppima asuvate välistudengite arv suurenenud aastail 2008–2013 võrdlemisi stabiilselt (joonis 5). 2008. aastal sihiks seatud sihtturgudelt Türgist, Hiinast, Venemaalt, Ukrainast, Gruusiast ja USA-st ning 2012. aastast alates ka Indiast saabub Eestisse tasemeõppesse enim välistudengeid ning nende arvukus järjest kasvab (Tamtik, Kirss, Kaarna, Beerkens 2011; Maasing 2012).

Kolmandate riikide kodanikest välisõppurite seas ei ole suuri soolisi erinevusi: meeste ja naiste osakaal on peaaegu võrdne nii tervikuna (vastavalt 52% ja 48%) kui ka riikidepõhiselt. Eranditena võib välja tuua Venemaa, kus naiste osakaal on meestega võrreldes märkimisväärselt suurem, ja Türgi, mille kodanike seas on positiivseid otsuseid tähtajaliste elamislubade andmiseks õppimise jaoks väljastatud rohkem meestele (joonis 6).

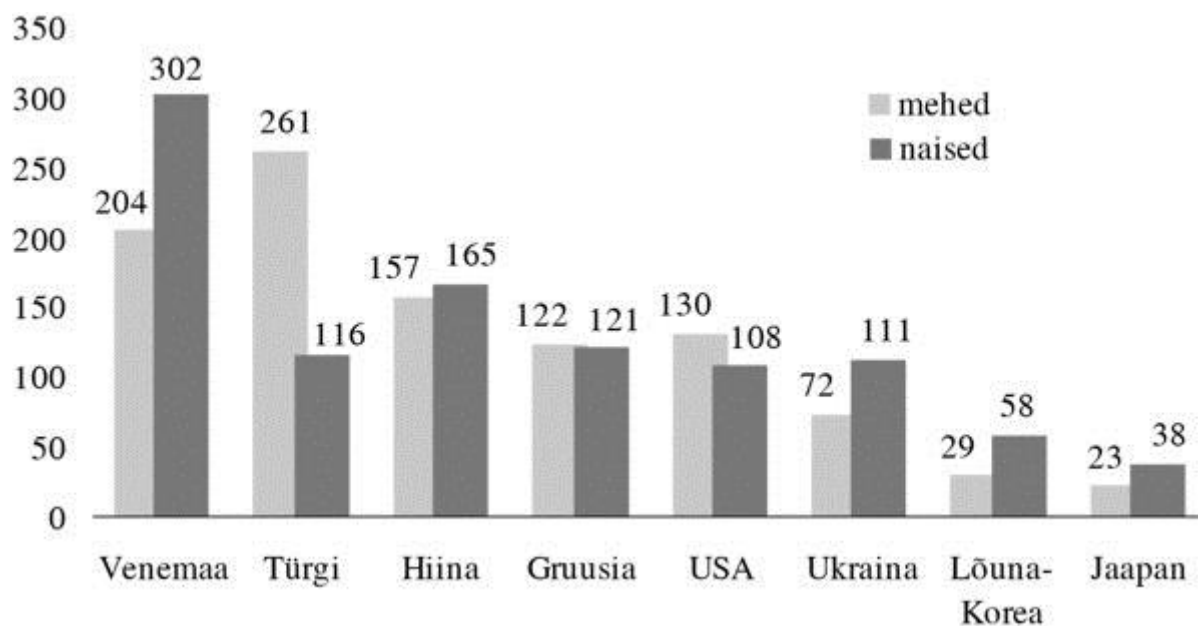
Kokkuvõtvalt saabub Eestisse kõige rohkem välistudengeid Soomest ja Venemaalt, vähemal määral Türgist, Lätist ja Hiinast. Välistudengite arv on suurenenud igal aastal ning tõenäoliselt kasvab ka järgmistel aastatel.

Joonis 5. Kolmandate riikide kodanike õpiränne, 2008–2013

ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet, Eesti Hariduse Infosüsteem.

Joonis 6. Positiivsed elamisloa otsused õppimiseks kolmandate riikide kodanikele, soo järgi, 2008–2013

ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet.

Tööränne

Viimasel kuuel aastal väljastatud elamislubadest on 38,1 protsenti antud Eestis töötamiseks, see moodustab pererände järel (39,7% positiivsetest otsustest) teise suurema sisserändajate kategooria. Aastail 2008–2013 on kõige rohkem positiivseid elamisloa otsuseid töötamiseks tehtud Ukraina (2613), Venemaa (1561) ja USA kodanikele (493) (tabel 4). Kõik kolm riiki eristuvad töörande põhjuste poolest: Ukraina kodanikud saavad Eestisse peamiselt tööle (tulijate hulgas on üle 80% töötajaid või lähetatud töötajaid), Venemaa ja Valgevene kodanike seas on palju isikuid, kellele on elamisloa positiivne otsus tehtud seoses tööga ettevõtte juhtorgani liikmena. Juhtorgani liikme elamislubade arvukus tuli ilmsiks nn elamislubade skandaaliga 2011. aastal (Postimees 2012). USA kodanikele on elamisloa positiivne otsus väljastatud töötamiseks järgmistel alustel: vaimulik/nunn/munk (kokku 234 elamisluba), õpetaja/õppejõud (67) ning sportlane/treener/kohtunik (53).

Töörändest moodustavad lõviosa Ukraina ja Venemaa kodanikud, kelle suhtes langetati 2008–2013 kokku üle kahe kolmandiku (69,5%) positiivsetest otsustest tähtajalise elamisloa andmise kohta. Hüppeline kasv elamislubade otsustes nimetatud kahe riigi kodanikele 2011. aastal on seotud nn elamislubade skandaaliga (joonis 7). Teiste riikide kodanike suhtes tehti aastate lõikes võrdlemisi stabiilselt elamislubade väljastamise positiivseid otsuseid. Vaid Hiina kodanikele, kellele on aastail 2008–2013 väljastatud keskmiselt 30 tähtajalist elamisluba töötamiseks aastas, on 2009. aastal väljastatud tööluube ligi neli korda rohkem (114 luba). Õpetajana/õppejõuna töötamiseks või teadustöö tegemise eesmärgil on väljastatud 4,5 protsenti elamislubadest töötamiseks.

Eestis töötamise luba taotlenud kolmandate riikide kodanike seas domineerivad mehed: 2008–2013 on väljastatud elamisluba meestele 9446 korral (59,9%) ja naistele 6331 korral (40,1%). Kui keskmiselt on kõikide riikide puhul naisi ligikaudu poole vähem kui mehi, siis Ukraina kodanike seas on sugude vahe enam kui kolmekordne: elamisloa väljastamise positiivseid otsuseid tehti aastail 2008–2013 kokku 2858 mehele ja ainult 849 naisele. Suur meeste osakaal sisserännanute hulgas on selgitatav sellega, et Ukrainast saavad Eestisse tööle oskustöölised, kes on enamuses mehed. Venemaa kodanike hulgas on teistega võrreldes suurem osakaal pererändega tulijatel, ning sellega on selgitatav suurem naiste osakaal.

Tabel 4. Kolmandate riikide kodanikele väljastatud elamisloa töötamiseks, 2008–2013

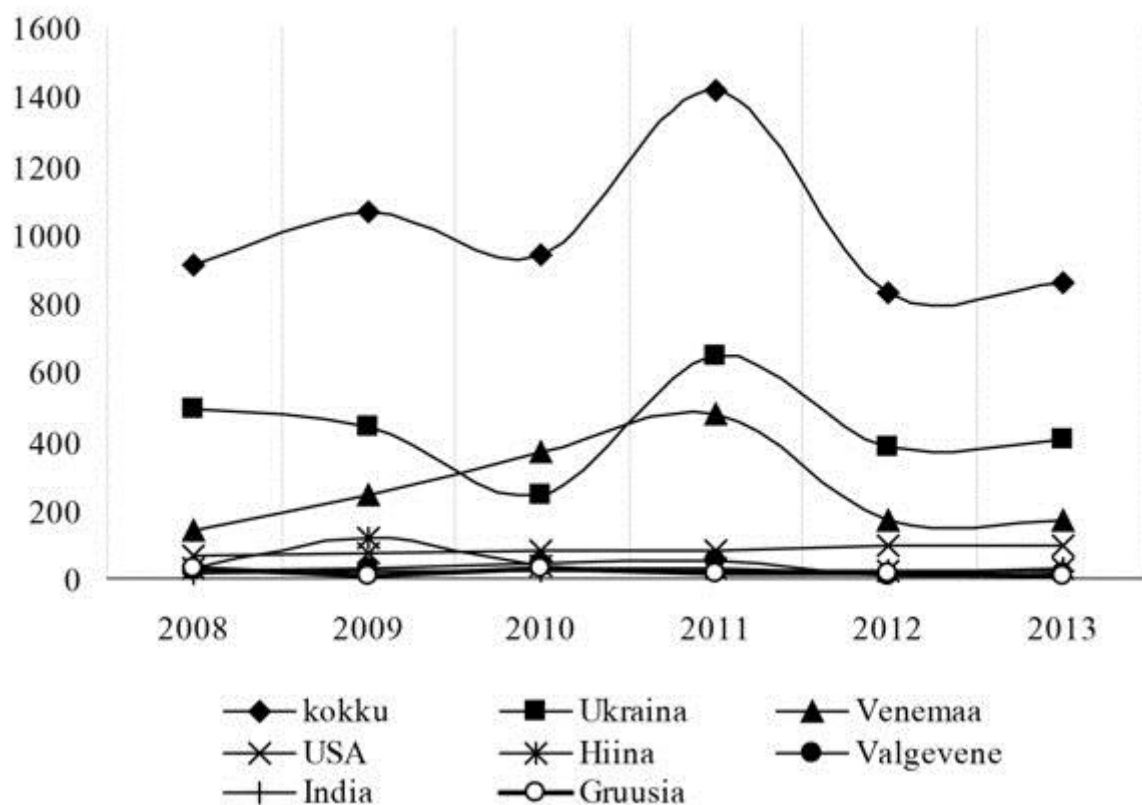
	Juht- organi liige	Tööta- mine	Lähe- tatud töötaja	Ekspert / nõustaja / konsul- tant	Õpe- taja / õppe- jõud	Tea- duslik tege- vus	Muu*	Kokk u
Ukraina	323	1082	1071	29	2	11	95	2613
Venema a	1102	111	65	91	18	29	145	1561
USA	49	24	15	31	67	12	295	493
Hiina	94	45	74	18	12	13	5	261

Valgevene	101	16	5	11	1	5	23	162
India	26	49	2	24	2	15	4	122
Gruusia	63	16	3	4	0	0	15	101
Iisrael	20	17	2	21	4	1	7	72
Muud riigid	179	134	28	86	40	39	115	3 234
Kokku	1957	1494	1265	315	146	125	704	6006

Märkus: *Muud kategooriad – sportlane/treener/kohtunik, vaimulik/nunn/munk, loominguline tegevus, seadmete paigaldaja/oskustöoline, Euroopa Liidu sinine kaart, akrediteeritud ajakirjanik, Euroopa Liidu liikmesriigi pikaajaline elanik, rahvusvaheline koostööprogramm ning 2013. aastast tippspetsialist ja Eestis kõrgkooli lõpetanud.

ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet.

Joonis 7. Kolmandate riikide kodanikele väljastatud elamisloa töötamiseks kodakondsuse järgi, 2008–2013

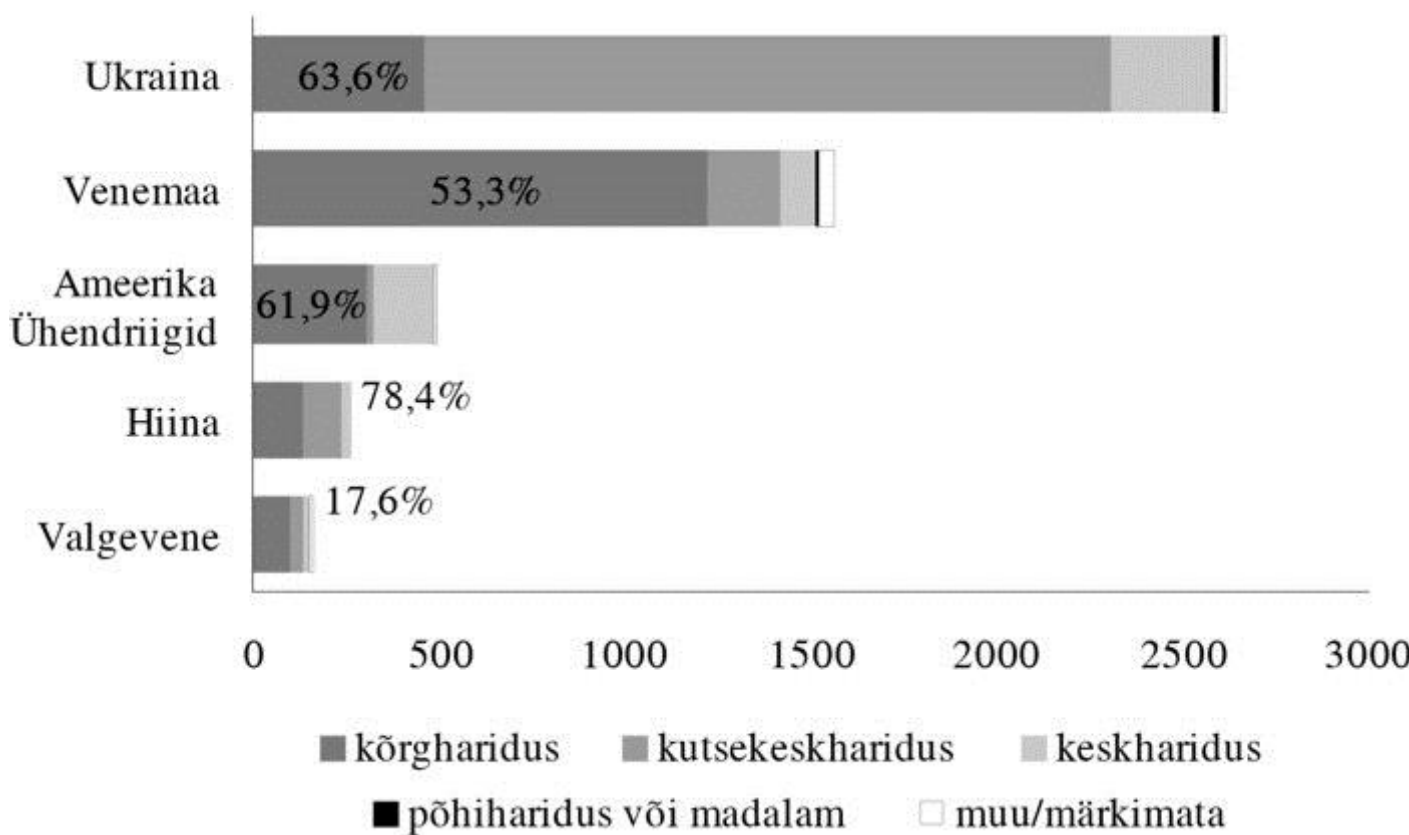
ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet.

Kõrgelt haritud spetsialistide sisseränne

Varasematel aastatel (enne 01.07.2013) ei eristatud eraldi tähtajalise elamisloa alusena töötamist tippspetsialistina, seetõttu on analüüsis aluseks võetud sisserännanud kolmandate riikide kodanike haridustase. Andmed isikute hariduse kohta on ütluspõhised, inimesed ise andsid hinnangu oma haridustasemele. Kolmandate riikide kodanikest, kelle kohta 2008–2013 tehti positiivne otsus väljastada tähtajaline elamisluba töötamiseks, moodustasid ligikaudu poole (45,8%) kõrgharidusega isikud. Kõrgelt haritud osakaal riigiti on üldjuhul võrdlemisi sarnane, jäädes 50–80 protsendi vahele (joonis 8). Erand on jällegi Ukraina kodanikud, kelle seas on kõrgharitud osakaal ainult 17,6 protsenti. Ligikaudu kahel kolmandikul (70,6%) Ukraina kodanikest, kes said oma taotlusele positiivse otsuse töötada elamisloa alusel, on kutseharidus. Tööle tulijate seas on keskharidusega või madalama haridustasemega isikute osatähtsus siiski küllaltki väike, mida võis ka eeldada, arvestades töötamiseks väljastatava tähtajalise elamisloa saamiseks esitatavaid palgakriteeriume (keskmise palga ja koefitsiendi 1,24 korrutis).

Alates 2011. aastast saavad väljastpoolt Euroopa Liidu liikmesriike pärit isikud, kes soovivad Eestis töötada kõrget kvalifikatsiooni nõudval töökohal ning vajaduse korral minna samal eesmärgil teise liikmesriiki, taotleda siia tööle tulemiseks elamisluba Euroopa Liidu sinise kaardi alusel. Seda võimalust on Eestis viimase kolme aasta jooksul kasutanud 29 isikut: 2011. aastal väljastati Euroopa Liidu sinise kaardi alusel ainult üks, 2012. aastal 16 ja 2013. aastal 12 tähtajalist elamisluba. Euroopa Liidu sinisele kaardile lisaks on Eestis 2013. aasta septembrist, pärast välismaalaste seaduse muudatuste jõustumist, võimalik kõrgelt haritud spetsialistidel ning Eestis kõrgkooli lõpetanutel taotleda lihtsustatud tingimustel elamisluba töötamiseks. Pärast muudatuste kehtima hakkamist väljastati 2013. aastal nelja kuuga kaks elamisluba Eestis kõrgkooli lõpetanutele ja kaheksa tippspetsialistidele.

Joonis 8. Kolmandate riikide kodanikele väljastatud elamisload töötamiseks haridustaseme järgi, 2008–2013

ALLIKAS: Politsei- ja piirivalveamet.

Kokkuvõte

Euroopa Liidu kodanike sisse- ja väljaränne on rändetakistuste puudumisest hoolimata olnud kolmandate riikide kodanike rändest tagasihoidlikum. Seega võib oletada, et Euroopa Liidu kodanike meelitamiseks Eestisse on veel kasutamata võimalusi. Kolmandate riikide kodanike seas moodustavad suurima sisse- ja väljarändajate rühma pere- ja töö- ja äri- ja investitsiooniväljastatud elamisload (vastavalt 39,7 ja 38,1% kõigist kolmandate riikide kodanikele väljastatud tähtajalistest elamisloadest). Töötamise eesmärgil on kõige enam positiivseid elamisload väljastamise otsuseid langetatud Ukraina ja Venemaa kodanike kohta ning enamik töö- ja äri- ja investitsiooniväljastatud elamisload on just Ukraina oskustöölised. Enne 2013. aasta juulis jõustunud välismaalaste seaduse muudatuse polnud võimalik tööle asujate seas eristada tippspetsialiste, välja arvatud Euroopa Liidu sinise kaardi saajad, keda aga kolme aasta jooksul on olnud kokku ainult 29. Ameerika Ühendriikidest, arvuliselt kolmandast lähteriigist, on elamisload väljastatud taotletud sootuks tootmis- ja teenindussektorite välisesse valdkondadesse, nagu vaimulikkond, sport, õpetamine ja teadustöö.

Igal aastal on õpperänne stabiilselt suurenenud, õppe eesmärgil Eestisse saabujate hulgas domineerivad Soome ja Venemaa kodanikud. Kolmandate riikide kodanikest asub Eesti kõrgkoolidesse õppima keskmiselt pool isikutest, kellele on sel aastal antud tähtajaline elamisload õppimiseks. Kui õppimiseks väljastatud elamisload positiivsete otsuste arvukus

on viimastel aastatel riigiti pigem kõikunud, siis tasemeõppesse saabujate arvukus on kasvanud stabiilselt. Õpetajana/õppejõuna töötamiseks või teadustöö tegemise eesmärgil on positiivseid otsuseid tehtud 4,5 protsenti kõigist töötamiseks antud elamislubadest, mis Eesti riigi strateegilisi eesmärke arvestades võiks olla palju suurem.

Kasutatud kirjandus

Eesti kõrgharidusstrateegia aastateks 2006–2015 heakskiitmine. – Riigi Teataja I 2006, 52, 386.

Maasing, H. (2012). Välistudengite ränne – Eesti aruanne. Sisekaitseakadeemia migratsiooniuringute keskus, Tallinn. – www.sisekaitse.ee/public/ERV/TudengiRanne_layout_est_veeb.pdf

Postimees (2012). Skandaal vähendas drastiliselt väljastatavate elamislubade arvu, 22.05.2012.

Ranne, R., Lugus, M. (2014). Tasemeõppe välistudengid Eesti kõrgharidusasutustes 2005–2013, SA Archimedes.

Statistikaamet (2012). Enamik Eestist väljarändajaid läheb endiselt Soome. Pressiteade, 22. mai 2013.

Tamtik, M., Kirss, L., Beerkens, M., Kaarna, R. (2011). Kõrghariduse rahvusvahelistumise strateegia vahehindamine. Lõpparuanne. Poliitikauuringute Keskus Praxis, Tartu. – http://praxis.ee/fileadmin/tarmo/Projektid/Haridus/RVhind/KH_RVstrateegia_vahehindamine_lopparuanne.pdf